

Kos P. (1999): *Nález pravěké keramiky a fosilních kostí v jeskyni Malý lesík u Březiny*. – PV, 39 (1995–1996): 75–80. Brno.

Kos P., Harna I. (2002): Opomenuté 50. výročí průzkumu jeskyně Malý lesík u Březiny. – *Speleo* (Praha), 34: 47–50.

Kos P., Vít J. (1998): Sedimentární výplň v jeskyni č. 1405 Malý lesík u Březiny (Moravský kras – jih). – *Speleofórum* 98, XVII: 10–12. Praha.

Martinek J., Šenkyřík M. (2004): Jeskyně Malý lesík – zamyšlení na konci speleologického průzkumu (1949–2003). – *Speleofórum* 2004. Praha (v tomto sborníku).

Šenkyřík M. (1994): K problému neznámých vod ve spodním patře jeskyně Malý lesík. – *Speleofórum* 94. Brno.

Vrána M. (1988): Jeskynní výzkum u Březiny. 40 let trvání Březinské skupiny Speleologického klubu Brno. – *Knihovna Čes. speleol. Spol.*, 12. Praha.

Summary:

A sketch of paleocave of Malý lesík in the southern part of the Moravian Karst: comments to its genesis

In 2003, 54 years lasting speleological exploration of the Malý lesík Cave finished. About 350 m of passages have been discovered here. The upper cave level originated by corrosion on dense net of fissures. The possibility of local new discoveries cannot be excluded here. The lower cave level represents ancient, probably pre-Miocene ponor of the Březinský Creek. Expected area of paleo-resurgence is situated in about 2 km by air from the cave. The unknown continuation of the cave is probably completely filled by sediments. We can expect here only local discoveries of free spaces above cave sediments. The article is dedicated to amateur cavers who carried out the exploration of the site in 1949–2003.

Jeskyně Malý lesík - zamyšlení na konci speleologického výzkumu (1949–2003)

Jan Martinek, Marek P. Šenkyřík

V roce 2003 se definitivně skončil 54 let trvající výzkum jeskyně Malý lesík u Březiny v j. části Moravského krasu. Vchod do jeskyně byl uzavřen zdí z vápencových kamenů pojených betonem a zavezen několika kubíky hlíny. Do zakonzervované jeskyně je možné i nadále vstupovat, ale už není možné z ní transportovat sedimenty.

Technicky unikátní zařízení sloužící k transportu těžných sedimentů (kolejová dráha a visutá lanovka), budované v jeskynních chodbách už od roku 1950 (Vrána 1988), bylo v roce 2003 nerozvázně zlikvidováno. Tím nenávratně zmizela ojedinělá historická památka dokazující vysokou technickou vyspělost amatérské speleologie v Moravském krasu. Dle našich informací se jednalo o nejstarší a nejdůmyslnější speleologické těžební zařízení nejen v Moravském krasu, ale snad i v celé České republice. Srovnatelné je pouze těžební zařízení v jeskyni Sloupské Vintoky, které konstrukčně vychází z lokality Malý lesík a je o několik desetiletí mladší (Musil 1991).

Dne 27.12.2003 jsme byli na vzpomínkové exkurzi v jeskyni Malý lesík. Těžební zařízení, které se podle našeho názoru mohlo stát technickou památkou, se válelo rozřezané před vchodem. Vstupní část jes-

kyně se zbytky demontované lanovky připomínala zdevastovanou podzemní továrnu. Přivětivou atmosféru důvěrně známé jeskyně nahradil neosobní chlad. Tiše jsme prošli do Hlavního domu a poté sestoupili do Propásky. Uvědomili jsme si, že šťastné dny speleologického bádání z iniciativy správy CHKO Moravský kras navždy skončily.

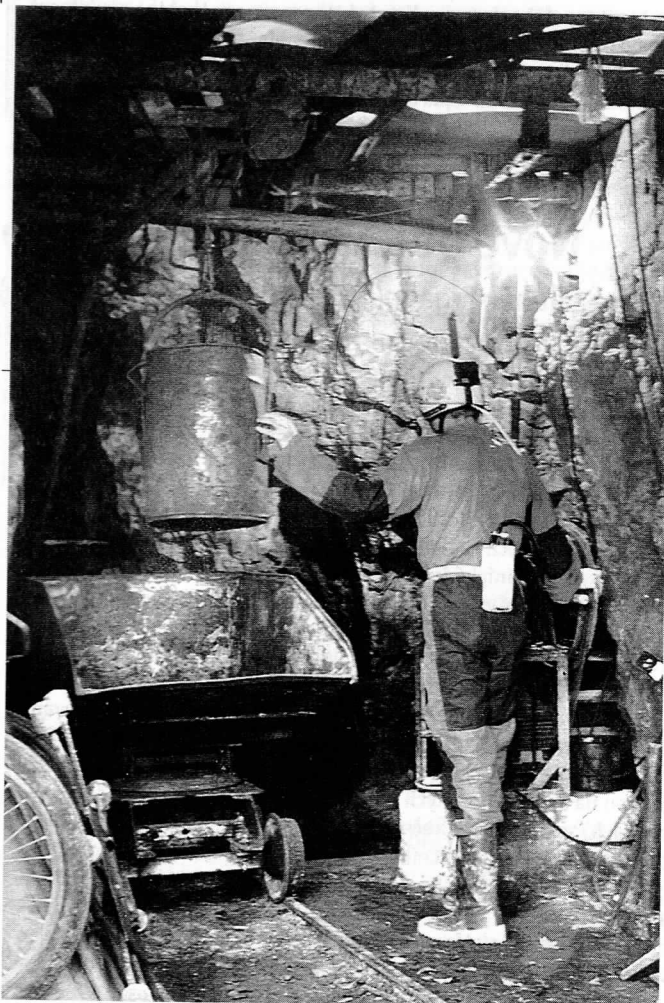
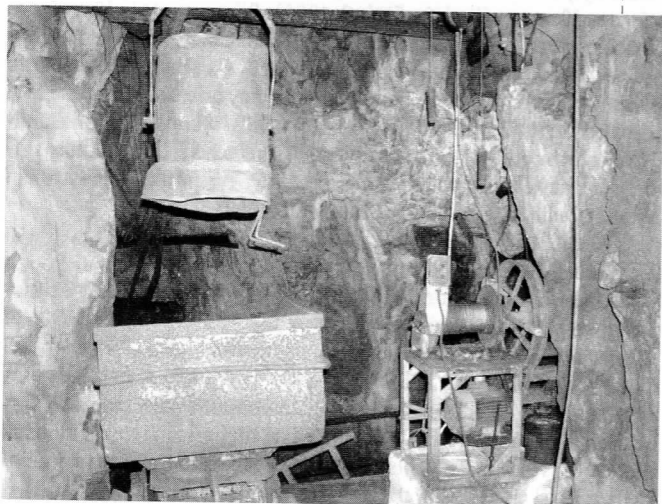
Malý lesík nikdy nebyl velkou ani slavnou jeskyní, ale měl kouzlo, kterým přitahoval po desetiletí generace jeskyňářů. Ti se k jeskyni stále vraceli, i když se v ní neobjevovalo po kilometrech, ale po metrech.

Foto 1 Jeskyně Malý lesík – těžební zařízení (foto archiv J. Martinek)

Photo 1 Malý lesík Cave, mining equipment (photo from archive of J. Martinek)

Foto 2 Jeskyně Malý lesík – těžební zařízení (foto archiv J. Martinek)

Photo 2 Malý lesík Cave, mining equipment (photo from archive of J. Martinek)

Celá dnes známá jeskyně se nachází v krychli vápence o velikosti pouhých 30×30×30 m v níž je však jeskynní bludiště o třech patrech a celkové délce asi 350 m. V Malém lesíku se nedají očekávat žádné dramatické objevy. Ale ten, kdo má duši jeskyňáře a dokáže si bádát jen tak pro radost, by si zde mohl i dnes nalézt svůj kout, v němž by za víkend bádání a práce objevil několik dalších metrů neznámých chodbiček.

Labyrint středního patra Malého lesíka je založen na systému korozně rozšířených tektonických puklin, které rozrušily vápence náhorní plošinky na levém břehu Březinského potoka. Je pravděpodobné, že rozsah zkrasování puklin, známý dnes z lokality Malý lesík, není omezen pouze na krychli vápence o hraně 30 m. Pokud by touto intenzitou byly zkrasovány tektonické pukliny celé náhorní plošinky nad jeskyní Malý lesík, pak by zde na ploše asi 150×150 m bylo možné teoreticky očekávat systém korozních chodbiček o délce až 8 km!

Za speleologické prozkoumání v Malém lesíku ještě stojí odvodňovací chodba z Propásky, nacházející se 4 m nad Trativodnou chodbou. Dále třeba chodbičky zcela zaplněné sedimenty jv. směru z Pohádkového a Perlového dómku, Půlnoční a levé Rovnoběžné chodby směřující z Hlavního dómu do neznámá vápenců v okolí jeskyně Malý lesík.

Literatura:

Musil F. jun. (1991): Těžební zařízení pro speleology amatéry. – *Speleo* (Praha), 6.

Vrána M. (1988): Jeskynní výzkum u Březiny. *Knihovna Čes. speleol. Spol.*, 12. Brno.

Summary:

Malý lesík Cave – meditation at the end of speleological exploration (1949–2003)

Speleological exploration of the classical locality of Malý lesík (Moravian Karst) finished in 2003. Authors indicate, that the cave has not been fully explored and new discoveries can be expected. Malý lesík Cave was famous by its mining equipment (mining cable and mine railway), result of constructions since 1950. The mine equipment represented, most probably, the most ingenious construction not only at the territory of the Moravian Karst. Authors expect, that the equipment should be preserved as technical monument for future generations proving the high technical level of amateur caving in the Moravian Karst. Unfortunately in 2003 a part of the equipment was removed.

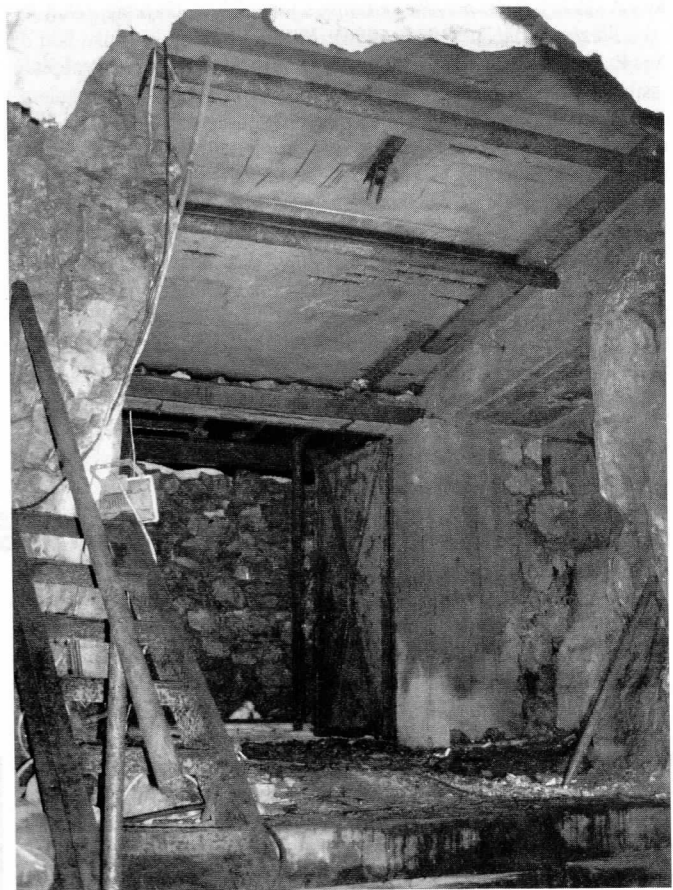

Foto 3 Jeskyně Malý lesík – stav po demontáži těžebního zařízení (foto archiv J. Martinek)

Photo 3 Malý lesík Cave, state after removal of mining equipment (photo from archive of J. Martinek)

Nově objevená jeskyně v lomu na Turoldu

Zdeněk Frgala (ZO 6-13 Jihomoravský kras), Ivan Poul (Ústav geologických věd, Přírodovědecká fakulta, Masarykova Univerzita, Kotlářská 2, 611 37 Brno)

Přehled stratigrafie Pavlovských vrchů a tektonický vývoj oblasti

Pavlovské vrchy leží na styku krystalinika Českého masivu, na něm uložených mořských sedimentů obalu platformy, karpatské předhlubně a příkrovu ždánické jednotky (náležející do externích Západních Karpat). Pavlovské vrchy jsou tvořeny především jurskými vápenci, které jsou zakomponovány do mladších jílovcových sedimentů třetihorního stáří jako tektonická bradla. Vápence se rozdělují na spodní – klentnické a mladší – ernstbrunnské.

Z regionálně geologického hlediska je studované území situováno na styku dvou geotektonických celků: severoevropské platformy, kterou zastupuje Český masiv na SZ a krou, kterou tvoří alpsko-karpatský orogén na JV. Při alpínských horotvorných pohybech (v mladších třetihorách) vznikl velký akreční klín, ve kterém jsou obsaženy sedimenty ždánického sedimentačního prostoru. Během spodního miocénu byly sedimenty ždánického příkrovu finálně odloučeny od podloží a příkrovově zvrásněny. Následně byly sedimenty na značnou vzdálenost přesunuty na platformu Českého masivu a částečně přesunuty přes sedimenty karpatské předhlubně. Celková délka nasunutí je odhadována na 20 km (j. Morava) až 150 km (j. Polsko; podle Rotha 1980).

Pokud se v příkrovech vyskytují vápencové bloky, jedná se o útržky, které byly při násunech začleněny do mladších sedimentů pohybujícím se příkrovem (Krejčí a Stráník 1992). Při nasouvání příkrovů docházelo ke vzniku obrovských tlaků, které měly za následek vznik mnoha tektonických poruch – puklin a zlomů. Na stavbě území okolo Pavlovských vrchů se významně podílejí zlomy orientace SZ–JV až Z–V, které rozdělují jednotlivé bloky – bradla. Další systémy zlomů zasahující do stavby bradel jsou orientovány ve směrech SV–JZ a S–J. Tyto zlomy jsou patrné na východní straně Pavlovských vrchů a také na východní straně bradla Šibeničnicku (Stráník a kol. 1999).

Lom na Turoldu a podzemní krasové jevy

Lom Na Turoldu se rozkládá na j. straně bradla Turol, které je situováno ssz. od města Mikulov. V lomu probíhala těžba vápence do 30. let 20. století. Po ukončení těžebních prací byl lom rekultivován a prohlášen přírodní rezervací. Těženým materiálem byl bílý až bělošedý ernstbrunnský vápenc. Ve vápencích bylo popsáno velké množství krasových útvarů, které byly z velké části těžbou zničeny (Valoušek 1926). Ernstbrunnské vápence obsahují velké množství zkamenělin: např. zuby skelnošupiných ryb, úlomky lilijic, ježovek, měkkýšů aj.